

SAMORDNINGSPROCESS

Hästunderstödda Insatser

Foto: Jessika Hedlund

SLUTRAPPORT

Hästnäringens Nationella Stiftelse
Organisationen för Hästunderstödda Insatser
2021-2022

FÖRORD

Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) och Organisationen för Hästunderstödda Insatser (OHI) samverkar och samarbetar långsiktigt. Det övergripande gemensamma målet är att öka tillgängligheten till Hästunderstödda Insatser (HUI). HUI är verksamheter där hästen bidrar till att främja hälsa, lärande och ett gott liv för människor i behov av insatser och stöd.

Hittills har HNS och OHI:s samverkan bland annat resulterat i projekt, dialogforor, politiska kontakter, tilläggsutbildning inom HUI på Strömsholm, skriften Hästen & Folkhälsan (2018), initiativet HUI Samverkanscentrum och seminariet Hästen, folkhälsan och Agenda 2030 (2020).

Hästen och dess miljö har möjligheter att bidra till en jämlik hälsa, lärande och ett gott liv för personer i behov av vård och stöd. Folkhälsa, såväl fysisk som psykisk, är ett utpekat område där regeringen satt målet att sluta påverkbara hälsoklyftor. Samhällsutvecklingen med ökad takt och prestationskrav i skola och arbetsliv skapar utmaningar. Till exempel breder psykisk ohälsa ut sig bland unga i en sådan omfattning att det bör betraktas som en av våra stora samhällsutmaningar. Människor i behov av rehabilitering och habilitering har rätt till inflytande och personligt anpassade insatser vilket ställer krav på tillgång till en bred palett av valmöjligheter.

För att HUI och andra icke-traditionella insatser ska bli accepterade och inkluderade i det offentliga utbudet, krävs kunskap, anpassningar och nytänkande hos beslutsfattare. Området Hästunderstödda Insatser växer och det genomförs många olika goda insatser och initiativ runt om i landet. Det finns en stor potential för hästen att ha en tydligare roll för människors hälsa och välmående, men även utmaningar i form av låg samordningsgrad på området. Med tron att ett mer kraftfullt påverkansarbete och snabbare utveckling är möjlig genom samarbete startade HNS och OHI en samordningsprocess för området Hästunderstödda Insatser i början av 2021. Processen har visat att det är en bit kvar till samsyn, men att engagemanget är stort och kunskapen bred.

Nu ett år senare, avslutar vi processen som sammanfattas i denna rapport. Rapporten ska ses som en beskrivning av vad som lyftes fram under processens olika delar samt slutsatser som deltagare och projektgrupp kommit fram till. Den kommer att utgöra underlag till fortsatt arbete. Fortfarande med övertygelsen att vi behöver göra det tillsammans. För oavsett olika inriktningar, bakgrunder och verksamheter har vi alla en gemensam nämnare – hästen!

Stockholm september 2022

**Hästnäringens Nationella Stiftelse
Insatser**

Karolina Lagerlund

Organisationen för Hästunderstödda

Marie Gudmundsson (*Ordförande 2020-2022*)
Petra Andersson (*Nuvarande ordförande*)

BAKGRUND

Hästunderstödda Insatser

Hästunderstödda Insatser (HUI) innebär att hästen och dess miljö används som en resurs i professionella insatser med syftet att behandla ohälsa samt främja hälsa, lärande och aktivitet för personer i behov av stöd. I Sverige tillämpades HUI första gången under senare delen av 50-talet (Silfverberg & Lerner 2020). Sedan dess har området succesivt växt och utvecklats, idag finns en lång rad olika variationer på insatser tillgängliga i landet. I ett internationellt perspektiv är HUI utbredd och erbjuds i olika omfattning i alla världsdelar (Håkanson et al. 2021)

HUI används inom olika verksamhetsområden och av olika professioner inom hälso- och sjukvård, psykosocialt arbete, skola och specialpedagogik, rehabilitering, habilitering och social omsorg. Utöver behandlande och målinriktade insatser via det samlande begreppet HUI erbjuds i många hästverksamheter fritidsaktiviteter runt hästen till personer med eller utan olika funktionsnedsättningar. Här finns potential till utökad samverkan.

I takt med att området HUI har växt och utvecklats har kunskapen ökat om olika hälsobringande effekter av att använda hästar i vård, skola och omsorg. Vetenskapligt finns evidens för att HUI påverkar kroppsstruktur, aktivitetsförmåga och delaktighet samt kan inverka på personliga faktorer och omgivningsfaktorer. En övergripande sammanställning av kunskapsstöd samt effekter finns i skriften Hästen & Folkhälsan: forskning-fakta-goda exempel (HNS & OHI, 2018).

Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS)

HNS har det breda uppdraget att långsiktigt främja och utveckla svensk hästnäring. Att stötta, möjliggöra och utveckla hästnäringen är ett av HNS viktigaste uppdrag. Inom verksamhetsområdet Hästen i Samhället verkar HNS för att sprida kunskap om hästens samhällsbidrag, och därmed också verka för att sätta frågan högre upp på agendan hos beslutfattare och opinionsbildare. Utveckling av samt tillgång till HUI är sedan länge högt prioriterat inom verksamhetsområdet.

Mer information om HNS finns på hastnaringen.se

Organisationen för Hästunderstödda Insatser (OHI)

OHI är en ideell förening som arbetar för ökad kunskap om och ökat användande av HUI i Sverige. Sedan 2009 arbetar OHI med kvalitetssäkring genom att tillhandahålla en certifiering för av personer inom Hästunderstödd Terapi (HUT) och Hästunderstöddt Lärande (HUL) som använder HUI i sin profession. I dagsläget är 30 personer OHI-certifierade och verksamma. Därutöver omfattar verksamheten bland annat utbildning och kunskapsutveckling för professioner som är verksamma inom området.

Mer information om OHI finns på ohi.nu

Terminologi

Nedan figur beskriver terminologin för området HUI som OHI tagit fram med utgångspunkt i den internationella terminologin för hälsofrämjande verksamheter som bygger på människa-djurinteraktion (www.iahao.org).

Denna används för att beskriva Hästunderstödda insatser, som ses som ett paraplybegrepp där Terapi, Lärande och Aktivitet ingår. HNS har ställt sig bakom denna terminologi och den används även som utgångspunkt för denna rapport.

HUI Samverkanscentrum

För att stödja och utveckla tillgången till hälsofrämjande insatser med hästen och dess miljö som resurs initierades 2019 ett Samverkanscentrum med säte på Ridskolan Strömsholm. Ingående parter från start var HNS, OHI och Svenska Ridsportförbundet (SvRF). Syftet var dels att skapa en koppling till tilläggsutbildningen inom HUI som bedrivs sedan 2017 på Strömsholm via Hästsportens Folkhögskola, dels att öka tillgängligheten till verksamheter där hästen medverkar till att främja hälsa, lärande och ett gott liv för personer i behov av stöd och insatser. Avsikten med HUI Samverkanscentrum är att bistå som en oberoende part för att utveckla relationer mellan entreprenörer, utbildningar, ideella aktörer och offentlig sektor.

Efter starten har även Svensk Travsport intresserat sig för och anslutit sig till tanken med HUI Samverkanscentrum. En tilläggsutbildning inriktad på aktivitet har även startats på Wången. Inkluderingen av sportförbunden ger en koppling till andra arenor och verksamheter. Trots goda ambitioner från alla parter har HUI Samverkanscentrum ännu inte funnit långsiktigt hållbara arbetsformer. Den gemensamma viljan är dock fortsatt stark och samtliga parter ser fortsatt ett behov av en samlande funktion.

OM SAMORDNINGSPROCESSEN

Idag erbjuds många goda insatser och initiativ på området Hästunderstödda Insatser. Dessa skulle kunna bli ännu fler och tillgängliga för ett större antal individer om HUI till fullo blev betraktat som en del av det offentligt finansierade välfärdssystemet. HNS och OHI identifierade under 2020 behov av samsyn, samordning och kvalitetsutveckling för att skapa grund för ett mer kraftfullt påverkansarbete och snabbare utveckling. Mot den bakgrunden initierades samordningsprocessen för Hästunderstödda Insatser inför 2021. Avsikten var bland annat att processen skulle beskriva nuläget inom området, identifiera gemensamma och relevanta frågor samt områden för påverkansarbete, skapa forum för samverkan och nätverkande, lägga en gemensam plattform för fortsatt arbete och samverkan utifrån olika uppdrag och målgrupper.

HNS och OHI har drivit genomförandet av processen i sin helhet. Intentionen var från start att arbeta brett med så många olika infallsvinklar som möjligt och processen har därför fått utvecklas över tid. Ledord har varit att skapa förutsättningar för delaktighet, samsyn och förståelse för olika perspektiv och verksamheter genom att arbeta transparent och inkluderande. Förhoppningen är att detta bidrar till förankring och acceptans av såväl processen som sådan som slutsatser och vidare gemensamt och enskilt arbete.

Om rapporten

Denna rapport sammanställer och beskriver processen som sådan samt de frågeställningar och resonemang som lyfts och beskrivits av deltagarna vid de olika stegen. Processens diskussioner har sammanfattats i en kortare form för ökad läsbarhet, dock har ingen sortering eller uteslutning skett mellan olika perspektiv och/eller uppfattningar, vilket innebär att beskrivna åsikter samt uppfattningar inte nödvändigtvis delas av/är lika för alla. Rapporten ska inte ses som en fakta-redogörelse för HUI som område, utan snarare som redovisning av ett nuläge utifrån de medverkandes berättelser, upplevelser, synpunkter och förslag.

Rapporten ska inte ses som en faktaredogörelse för HUI som område, utan snarare som redovisning av ett nuläge utifrån de medverkandes berättelser, upplevelser, synpunkter och förslag.

Processens resultat som återges i denna rapport ska inte ses som fakta gällande HUI som verksamhetsområde, utan det ska snarare redovisa ett nuläge utifrån de medverkandes berättelser, synpunkter och förslag. Konkreta aktivitetsförslag samt avslutande reflektioner och analys från projektgruppen bildar en grund till fortsatt utvecklingsarbete

Syfte och mål

Processen syftade övergripande till att genomlys och skapa en nulägesbild av området med dess förutsättningar och utmaningar, ökad samverkan, former för att driva gemensamma frågor och identifiera gemensamma områden för påverkansarbete. Förhoppningen var att detta på sikt skulle kunna leda till att skapa ett kontinuerligt och cirkulärt arbete som leder mot gemensamma mål.

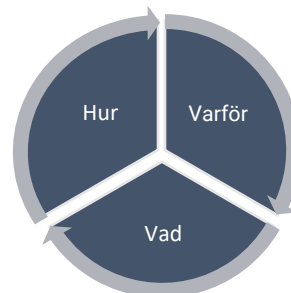
Det långsiktiga och övergripande målet med processen var att tydliggöra innehåll, öka kunskap om och efterfrågan på HUI, vilket i sin tur kan leda till att den offentliga

sektorn tydligare betraktat HUI som en del av det offentligt finansierade välfärdssystemet.

Kort sagt – att göra HUI mer tillgängligt och erkänt på samhällsnivå.

Modell cirkulärt arbete

1. Gemensamma insikter internt inom branschen, nulägesbeskrivning - **Varför?**
2. Definiera vad som ska prioriteras i det fortsatta arbetet - **Vad?**
3. Förankra och arbeta fram en gemensam plan för att nå måluppfyllelse - **Hur?**

Avgränsning

Samordningsprocessen hade inte som avsikt, eller inkluderade områden, för att bidra till kunskapsutveckling av själva HUI-utövandet, hästens roll och bidrag inom HUI eller ökad förståelse för brukarnas upplevelse.

Målgrupper för processen

Samordningsprocessen var öppen för alla som på något sätt är intresserade av och aktiva inom HUI, såväl enskilda verksamheter, som forskning och organisationer. Ingen avgränsning gjordes relaterat till olika inriktningar, typ av verksamhet eller profession. Avsikten med en bred och öppen process var att skapa delaktighet, motivation och engagemang att vilja delta aktivt i arbetet utifrån sina olika perspektiv samt att skapa en gemensam helhetsbild av nuläget. Målgrupper för delar i framtida arbete (t.ex. påverkansarbete) presenteras i respektive föreslaget projekt eller aktivitet.

Inledningsvis förväntade resultat

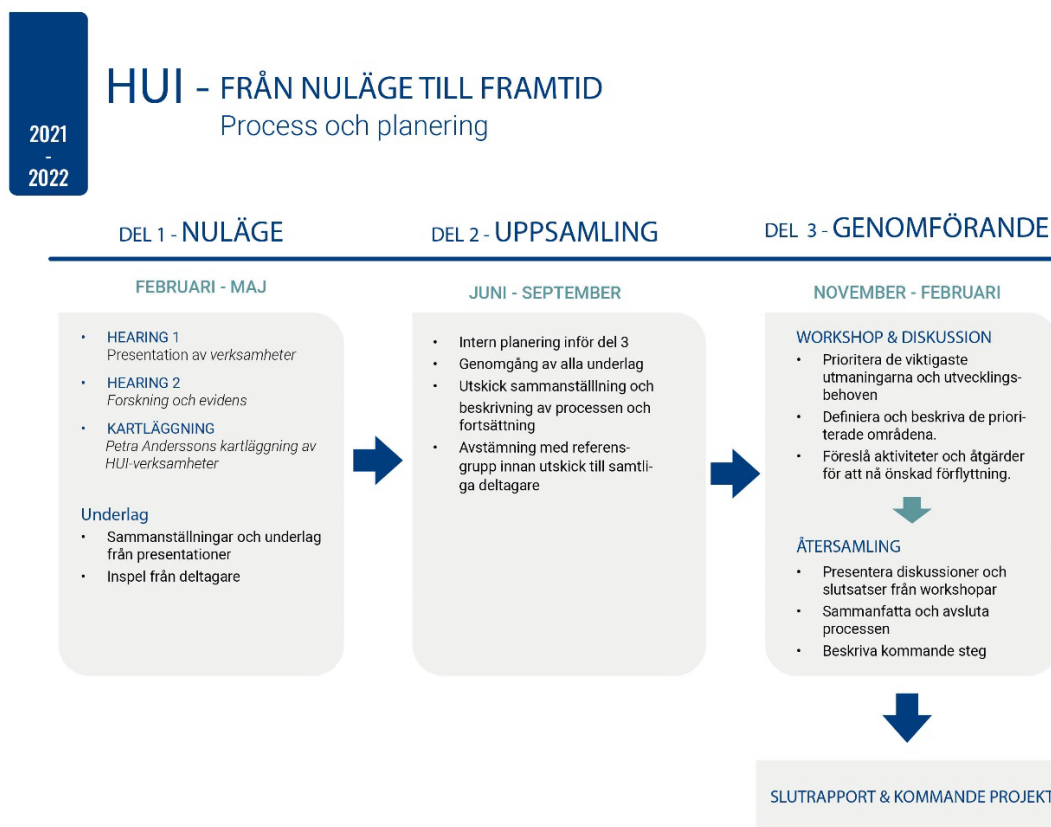
- En gemensam plattform för fortsatt arbete och utveckling samt en aktivitetsplan som alla medverkande står bakom.
- Beskrivning, klargörande och fördelning av roller och ansvar, från nationell samordning till praktiskt verkssamma.
- Identifiering av frågor gynnsamma att driva gemensamt med nationell samordning för ett kraftfullt påverkansarbete och snabb utveckling.

Metod

Samordningsprocessen pågick mellan februari 2021 och februari 2022 via två hearings, en rapportpresentation, sammanfattande internt arbete, en kick-off, tre workshops samt en avslutande sammanfattning med prioritering av resultat från genomförda workshops. Samtliga aktiviteter skedde helt digitalt förutom workshoparna som hade ett hybrid-upplägg med deltagare såväl fysiskt samlade som digitalt. Varje steg (hearing/workshop etc.) sammanfattades och delgavs samtliga deltagare och respektive sammanfattning låg även till grund för det kommande steget i processen. Det vill säga, allt som deltagarna bidrog med togs vidare i processen.

Arbetet tog avstamp i att kartlägga och ge en bild av branschens nuläge gällande aktiva verksamheter, dess egenupplevda utmaningar och behov.

Övergripande delades processens olika aktiviteter in i tre olika delar; *nuläge*, *uppsamling och genomförande*. Arbetet tog avstamp i att kartlägga och ge en bild av branschens nuläge gällande aktiva verksamheter, dess egenupplevda utmaningar och behov för att därefter övergå i diskussioner och prioriteringar mot ett kommande gemensamt arbete i projekt eller aktiviteter.

RESULTAT

DEL 1 – NULÄGE

För att få en indikation på hur organisering och samverkan inom HUI-området kan utvecklas, behövde nuläget först kartläggas, vilket också var det övergripande syftet med Del 1: skapa en gemensam bild av HUI-områdets nuläge. Fokus var information och kunskapsöverföring, under denna del av processen skedde i princip inga diskussioner. Del 1 genomfördes via två hearings och en rapportpresentation. Förhoppningen var även att detta första steg i processen skulle öka samsynen och börja skapa en gemensam plattform för fortsatta diskussioner.

Hearing 1: Aktiva HUI-verksamheter (12 februari 2021)

Verksamma på och intresserade av området HUI välkomnades till hearingen. Alla aktörer som anmälde intresse inkluderades i programmet och gavs ca 10 minuter vardera att presentera. För att ge förutsättningar till en jämförbar bild av de olika

Foto: Adobe Stock

verksamheterna, lämnades instruktioner om att beskriva och sammanfatta:

- Inriktning på verksamhet och målgrupp.
- Förutsättningar samt upplevda utmaningar och behov för utveckling.

Hearingen, hade ca 75 deltagare och av dessa presenterade 14 deltagare sina verksamheter (bilaga 1)

Presentationer

Presentationerna omfattade en stor variation i typer av verksamheter med olika inriktningar och målgrupper samt en bred palett av insatser som kan verka främjande, förebyggande och/eller åtgärdande för att exempelvis minska ohälsa, skillnader i hälsa samt utanförskap. Ett mindre antal verksamheter beskrev även att de önskar bidra till att sprida kunskap om HUI, till exempel genom kursverksamhet. Ett par verksamheter har målgrupper inom privat sektor eller ledning i offentlig verksamhet, till exempel företag, ledningsgrupper, arbetsgrupper och liknande. Sammanfattningsvis lyfte majoriteten deltagare (i presentationer och utvärdering) att många efterfrågar samverkan och samarbete då upplevelsen är att i stället för att jobba tillsammans har utvecklingen spretat åt olika håll. En tydlig gemensam upplevd utmaning som framkom var svårigheter skapa en långsiktig och hållbar verksamhet, dvs. affärsmässighet genom till exempel god prissättning och trygghet via avtal. Ytterligare gemensamt område som lyftes av fler var låg eller ingen kunskap och kännedom om HUI hos de som ska efterfråga och köpa tjänsterna: politiker, beslutsfattare, upphandlare och till viss del brukare. Att få uppdrag, framför allt inom det offentliga systemet, upplevs många gånger vara beroende av att det på tjänstemannasidan finns nyckelpersoner som är såväl intresserade som har kunskap om HUI, så kallade "eldsjälar". Flera av de presenterade verksamheterna beskrev kvalitetssäkring och certifieringar vara viktiga faktorer för framgång och acceptans av området hos beslutsfattare.

Nedan sammanfattas de egenupplevda utmaningar och behov som vid hearingen lyftes av deltagarna. Dessa har även legat till grund för workshops och fortsatt arbete under processen.

Upplevda utmaningar

- Nå beslutsfattare, som har mandat att beställa samt säga "ja" till insatser. Är ofta personberoende via eldsjälar som har kontakt med rätt beslutsfattare.
- Gemensam paketering och beskrivning av olika HUI-insatser samt dess mervärde och effekter.
- Att skapa långsiktighet via avtal på affärsmässiga grunder i stället för korta projekt som inte implementeras i reguljär verksamhet.
- Prissättning, dvs. ta och få (rätt) betalning.
- Ett upplevt "ointresse" från beställare om resultat och uppföljning av olika insatser.
- Krävs god kunskap om många regelverk/instanser som berör djur och människa samt upphandling: Socialstyrelsen, IVO, Skollagen, Djurskyddslagen, Verksamhet med djur, Lagen om offentlig upphandling etc.
- Områdets många olika utbildningar, diplomeringar, titlar och insatser kan verka förvirrande för ej insatta (beslutsfattare/upphandlare/klienter).
- Att hitta samsyn och samarbeten som kan skapa mer "tyngd" i påverkansarbete, bl.a. certifiering/kvalitetssäkring och terminologi (vilka insatser samlas under begreppet HUI).
- Hitta samarbeten för tillgång till anläggningar och hästar.
- Samarbeta kollegor emellan, hjälpa varandra utan konkurrens.

Upplevda utvecklingsfrågor & Behov

- Bredare och djupare kunskapsbas och evidensgrund, genom t.ex. fler forskningsstudier.
- Sammanställd, tydlig och lättillgänglig information om aktiva verksamheter/utövare som ett led att "nä ut", men även analysera och utvärdera andra vägar att skapa efterfrågan och sätt att nå beslutsfattare.
- Informera och bygga upp samarbeten med t.ex. Socialstyrelsen, Jordbruksverket, Skatteverket eller andra relevanta myndigheter som ett sätt att skapa förståelse och insikt kring områdets förutsättningar och behov.
- Sammanställa och tillgängliggöra kunskap om krav vid olika behandlande insatser, t.ex. IVO, journalföring mm.
- Skapa och tillhandahålla mallar och underlag kopplat till upphandlingsprocessen.
- Undersöka och utveckla kvalitetssäkring och certifiering för fler yrkesgrupper/verksamheter än den idag befintliga OHI-certifieringen.

Hearing 2: Forskning och evidens (16 april 2021)

Hearing med fokus på presentation av aktuell forskning och evidens inom HUI-området. Detta steg avsåg att förstärka nulägeskartläggningen och fånga möjliga frågeställningar från området. Aktiva forskare och övriga presentatörer beskrev sina respektive områden samt identifierade utmaningar och behov av evidens och forskning inom området. Omfattning och innehåll var begränsat till ett axplock, och hade inte till syfte att ge en fullständig bild avseende forskning och evidens på området.

Ämnesområden och presentatörer

Evidensbaserad praktik – med hästen som arbetskamrat

Lena Stenvall, behandlare och föreläsare Skellefteå kommun

- Evidensbaserad praktik kan användas/används för att beskriva den tydliga kopplingen mellan ordinarie uppdrag, syfte och mål, behandlingsmetod, och vad djurets (i detta fall hästens) bidrag vid insatsen består av.
- Av vikt att förstå de skilda förutsättningarna för rekreation och/eller behandling utifrån begreppet Evidensbaserad praktik samt vara medveten om vilka ram- och regelverk som gäller för olika verksamheter.
- Bygger på att tydligt kunna definiera vad insatsen är, hur och varför den sker, motivering av den valda metoden samt varför hästen finns med.
- Via Evidensbaserad praktik kan den praktiska verkligheten, med klientens och hästens behov i centrum, möta politiker och beslutsfattare i deras respektive verkligheter som ett sätt att uppnå en hållbar, effektiv och säker utveckling av området.

En helhetsmodell för att utvärdera Hästunderstödda Insatser

Henrik Lerner, lektor Marie Cederschiöld Högskola (f d Ersta Sköndal Bräcke högskola)
Gunilla Silfverberg, professor emeritus Marie Cederschiöld Högskola (f d Ersta Sköndal Bräcke högskola)

- På Marie Cederschiöld Högskola (f d Ersta Sköndal Bräcke högskola) har det under lång tid forskats på relationer mellan människa och djur samt inkludering av djur i vård och behandlingsarbete, bl.a. via forskningsprogrammet Hästen, hunden och den mänskliga hälsan (initierades 2010).
- Aktuellt fokus ligger nu på bland annat förklaringsmodeller för relationen mellan häst och människa samt vad dessa betyder för Hästunderstödda Insatser.
- HUI är ett samarbete över artgränser och professionsgränser, av stor vikt vid insatser är att ta hänsyn till såväl häst som människa. Utvärderingar behöver till exempel utgå från att båda arternas värdighet främjas.
- Evidensbegreppet bör inte ses som en sanning, snarare beskrivas som en process vilken ständigt ger upphov till ny kunskap.
- Saknas idag regelbundna mötesplatser för diskussion av forskningsresultat och praktik.
- En modell har utvecklats vilken kan tjäna som utgångspunkt för planering av HUI, men är även möjlig att använda vid en utvärdering och uppföljning. (Silfverberg & Lerner 2020)

HUI för hemmasittare - en genomförbarhetsstudie

Sara Holmberg, läkare & docent FoU Kronoberg/Region Kronoberg

- Pågående projekt i Region Kronoberg med djur- och naturbaserad aktivitet för unga vuxna med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och social isolering under rubriken "HUI för hemmasittare-en genomförbarhetsstudie".
- Samverkan mellan Vuxenhabiliteringen och FoU Kronoberg, Växjö Kommun (Arbete och välfärd, Socialpsykiatri) och Försäkringskassan Kronoberg.

- Projektet ska undersöka om och hur det fungerar att genomföra djur- och naturbaserad aktivitet på gård som tillägg till andra insatser och behandling.
- Deltagarna genomgår efter intervju aktivitetsinsatser på en gård under 12 veckor.
- Efter avslutande insatser sker ytterligare intervju om social livssituation, förväntningar på insatsen och erfarenheter av och eventuella förändringar kopplade till deltagande i djur- och naturbaserad aktivitet.
- Resultat från intervjuerna ska kombineras med erfarenheter från ordinarie behandlare/kontaktpersoner samt handledare på gården.
- Projektet är ännu ej avslutat och utvärderat/sammanställt.

OHI:s forskarnätverks arbete och aktuella frågeställningar

Margareta Håkansson, leg sjukgymnast, med. lic. i allmänmedicin

- Forskarnätverket bildades 2020, är multiprofessionellt och samlar personer med kompetensområden både från humansidan och från hästsidan som vill samverka, dela kunskap och idéer för att föra den verksamhetsnära forskningen inom HUI framåt.
- Erfarenheter från nätverket har tydliggjort utmaningar kopplat till HUI, bland annat i att det är flera "världar" som ska mötas med olika tillhörigheter på departement och förvaltningar, vilket kan vara en orsak till den ibland upplevda svårigheten att få forskningsfinansiering.
- Nätverket består av forskande kliniker, personer med grundprofession, en fot i forskarvärlden med nätverk till andra forskare, universitet och institutioner samt praktiska erfarenheter av att förstärka sin professionella insats med hästen och dess miljö. Samlat ger det en grupp praktiker med vana att kritiskt granska skeenden, påståenden och samband samt att söka alternativa förklaringar till utfall av en behandlingsinsats.
- Bilaga 2 samlar en förteckning av forskarnätverkets medlemmar.

Referenser och länkar från Hearing 2 finns samlade i slutet av rapporten.

Rapportpresentation: Att kartlägga HUI (7 maj 2021)

Petra Andersson (forskare i filosofi vid Göteborgs universitet, lektor Husdjurens miljö och hälsa, SLU) har under 2020-2021 genomfört en kartläggning av aktiva HUI-verksamheter i Sverige. Syftet med den genomförda kartläggningen var i huvudsak att få en överblick över fältet inför framtida forskningsansökningar.

Kartläggningen finns länkad i slutet av rapporten.

DEL 2 – UPPSAMLING OCH KICK OFF

Denna del i processen samlade och sammanfattade det som kommit fram vid de olika tillfällena i Del 1 med syftet att formera en översiktlig struktur och upplägg av den fortsatta processen. Uppsamlingen genomfördes av en arbetsgrupp bestående av representanter från HUI Samverkanscentrum. Utgångspunkten var att sammanfattning och formering av struktur/fortsatt process inriktades på vad som behövde diskuteras vidare och hanteras för att processen skulle leda mot det uppsatta långsiktiga målet; att den offentliga sektorn tydligare inkluderar HUI i sitt utbud.

De huvudsakliga inriktningar som utkristalliserades vid uppsamlingen och som sammanfattades till en översiktlig struktur var:

- *Kvalitetssäkring*: insatser behöver vara kvalitetssäkrade ur perspektiv som t.ex. kompetens, kunskap, utbildning, certifiering
- *Paketering*: insatser behöver beskrivas tydligt med gemensamt ramverk, terminologi, definition av tjänsten etc.
- *Påverkansarbete*: kunskapsbyggande dialog med offentlig sektor, upphandling

Kick-off (17 september 2021)

Samtliga som deltagit vid något tillfälle under Del 1 bjöds in till kick-offen, totalt deltog ca 50 personer. Syftet var att presentera och förankra struktur och upplägg för fortsatt arbete i processen, där de tre inriktningarna föreslogs diskuteras vid tre separata workshops. Deltagarna på kick-offen ställde sig positiva till såväl sammanfattningen av Del 1 som den framtagna strukturen och upplägget för fortsatt arbete i Del 3.

DEL 3 – WORKSHOPS OCH DISKUSSION

Den avslutande delen i samordningsprocessen, Del 3, fokuserade helt på diskussion och bearbetning av hittills framkomna behov, utmaningar och frågeställningar. Samtliga deltagare som varit med vid tidigare delar i samordningsprocessen bjöds in och hade möjlighet anmäla sig till en eller flera workshops. Workshoparna planerades utifrån avsikten att diskussioner och resultat skulle leda fram till konkreta förslag på projekt och/eller aktiviteter. För att uppnå jämförbarhet användes samma struktur där varje workshop skedde via tre steg:

1. Prioritering av utmaningar, utvecklingsbehov och frågeställningar från tidigare träffar.
2. Tydligare definition och beskrivning av de i steg 1 prioriterade utmaningarna, utvecklingsbehoven och frågeställningarna. Utgångspunkt: vad är den önskade förflyttningen och varför?

3. Föreslå aktiviteter, åtgärder och/eller konkreta projekt till de framtagna förslagen. Tydliggöra tillvägagångssätt och ansvarig aktör.

Workshop 1 - Kvalitetssäkring

Diskussionerna gällande kvalitetssäkring tog sin utgångspunkt i vikten av välfärd hos både människa och häst samt att olika ramverk gäller för de två sektorerna humansäkerhet och djurskydd som båda ska säkerställas vid HUI.

Vid tidigare steg i samordningsprocessen hade följande områden och frågeställningar tagits upp som relevant att diskutera djupare kopplat till kvalitetssäkring av HUI:

- HUI-ansvarigs kunskap om aktuella regelverk och instanser för både människa och djur.
- Otydlighet pga. olika titlar, utbildningar och diplomeringar på området.
- Brist på samsyn inom området kring terminologi eller certifiering/kvalitetssäkring.
- Behov av en än bredare och djupare kunskapsbas samt evidens.
- Samling och tydliggörande av information och krav för olika behandlande insatser (t.ex. journalföring, IVO-registrering etc.).
- Förutsättningar för att utveckla certifiering för fler yrkesgrupper samt för verksamheter.

Workshopen började med att ovan punkter prioriterade och renodlades något, följande utgångspunkter togs med till steg 3:

- Intern samsyn gällande terminologin.
- Tydliga och accepterade definitioner av tjänster och utförare.
- Dokumenterad kunskap om människor och hästar, aktuella regelverk och etiska koder.
- Hållbara verksamheter och utveckling av företag villkor.
- Inkludering av fler yrkesgrupper till certifiering.
- Professionella nätverk och arbetssätt.

Diskussion

Workshopens arbetsgrupp var överens om att kvalitetssäkringen är en starkt avgörande faktor för att HUI ska bli etablerade och accepterade inom det offentliga utbudet. Det handlar dels om att skapa en trovärdighet för effekterna av insatserna, dels en säkerhetsfråga för såväl människor som hästar och dels ett verktyg för att fortlöpande mäta och utvärdera insatsernas effekter. Arbetsgruppen resonerade även att det med bas i ovan argument är av stor vikt med en samsyn inom branschen gällande kriterier för kvalitetssäkring, certifiering och utbildning.

Vidare diskuterade arbetsgruppen att HUI spänner över olika typer av insatser och målgrupper, samt involverar professioner med olika utbildningsbakgrund. En samsyn och likartad användning av en gemensam terminologi är önskvärd. Detta för att det både vid kommunikation och utförande måste vara tydligt vilken typ av insats det handlar om. Följaktligen kan kvalitetssäkring även behöva diversifieras och anpassas till olika områden, då det är stor variation mellan målgrupper och syfte (upphandlande part, klient, insatsens resultat etc.).

Certifiering behöver på sikt utföras av en oberoende part och vara utformad för att undvika konkurrenssituation mellan aktörer. Certifiering behöver även inkludera hästen och till detta är rätt kompetens viktig vid fastställande av kriterier, genom samverkan med till exempel etologer, veterinärer, antrozoologer m.fl.

Samlade förslag och slutsatser från workshopens diskussioner

- Den av OHI etablerade terminologin bör användas konsekvent för att underlätta samsyn och kunskapsutveckling. En vidareutveckling av terminologin bör ske för ökad tydlighet och klarare avgränsning av området.
- Kriterier för kvalitetssäkring och certifiering behöver förankras och beslutas gemensamt inom branschen. Det finns befintliga kvalitetsmärkningar som kan och bör användas när det är tillämpligt. Behov finns av en tvärvetenskaplig arbetsgrupp för att utforma kvalitetskriterier för hästens miljö och arbete, samt för att bedöma hästens välfärd i HUI-verksamhet.
- Även en definition av vad som är "branschen" i detta sammanhang behöver tydliggöras.
- Påverka för att information och kunskap om HUI ska ingå i fler relevanta grundutbildningar och fristående kurser på universitet och högskolor.
- Stimulera och initiera utveckling av fördjupade HUI-utbildningar på universitetsnivå. Utveckla validering av utbildningar och fortbildning.
- Bygga nätverk för erfarenhets- och kunskapsöverföring, t.ex. forskare och praktiker, för att arbeta med och tydliggöra evidens, beprövad erfarenhet och tyst kunskap.

Workshop 2 – Paketering

Från tidigare delar i samordningsprocessen hade följande områden och frågeställningar tagits upp som relevanta att diskutera djupare kopplat till paketering av HUI:

- Beskrivning av de olika målgrupperna som utövarna definierar som viktiga för att ta fram anpassad kommunikation och budskap till dessa. Vad ska paketeras och för vilka?
- Matchning mellan utbud och behov genom att informera, involvera och fråga olika målgrupper.
- Beskrivning av olika insatser, när de kan vara hjälpsamma och vilka resultat man kan förvänta sig.
 - Terminologins betydelse i dessa.
 - Lättillgänglig och tydlig information.
 - Beskrivning av samhällsnyttan och av hästens roll i insatsen.

- Definition av syfte och mål i mätbara termer.
 - Mätbarhetens betydelse i paketering.
 - Vilka mjuka värden är relevanta att lyfta i paketeringen?

Workshopen började med att ovan punkter prioriterade och tydliggjordes något, följande punkter togs med till steg 3:

- Målgrupper
- Terminologi
- Inkludera effekten av hästens roll samt samhällsperspektivet i budskapet.
- Se över möjlighet till att diskutera utifrån ett bredare evidensbegrepp än dagens strikt medicinska.
- Inventering av material och underlag och använda det som redan finns.
- Tillgängligt språk, våga förenkla för att nå ut.
- Modern paketering och digitala format.

Diskussion

Arbetsgruppen vid workshopen resonerade sig fram till att för området paketering är det svårt, eller olämpligt att driva arbetet i flera olika separata insatser. För att hålla ihop och skapa igenkänning, vilket är avgörande för att lyckas "paketera" bra, behöver arbetet byggas under ett paraply som ett paketeringsprojekt med flera steg. Uppfattningen är att det mesta som behövs i form av underlag finns, ett lämpligt första steg är därför att börja med en litteraturgenomgång med syftet att samla allt underlag som behövs till arbetets olika delar. Resonemang fördes även om vikten av att i detta "våga förenkla" för att nå förståelse till olika målgrupper i en bredare publik. Insatta på området HUI kan ha en benägenhet att beskriva området alltför speciellt och med särskilda behov vilket tenderar att bli krångligt att förstå för en person som ej är insatt.

Samlade förslag och slutsatser från workshopens diskussioner:

- Bygga upp arbetet med paketering under ett paraply/som ett projekt i flera steg:
 1. Målgrupper
Byggs upp som ett "målgruppsträd" vilket listar, beskriver och definierar alla olika individer, grupper aktörer och intressenter. Dessa olika grupper kopplas därefter till mätbarhet som ska vara kvalitativt och individbaserat och slutligen relateras dessa till syfte och mål med respektive insats och målgrupp.
 2. Terminologi
Byggs upp som ett "terminologiträd" med utgångspunkt där det redan finns samsyn. Ledstjärnor i arbetet behöver vara öppenhet samt tillåtelse för olika förhållningssätt. Koppla till att HUI ska ses som ett område som kan komplettera andra insatser på olika sätt. Lägga in och beskriva olika delar och termer, bedömningen är att det mesta underlaget finns framtaget men behöver samlas och kunskapsöverföring behöver ske inom "branschen".
 3. Hästens roll
Det centrala i denna del handlar om att beskriva varför hästen kan och bör användas, vad den bidrar med och i detta utgå från samspelet mellan häst och människa. Avgörande perspektiv är att visualisera detta med trovärdiga och vedertagna ord och inte använda framgångssagor, anekdotiskt berättande eller "magi". På vissa delar är kunskapsunderlaget glest men på andra (t.ex. hästen som biologisk varelse) finns vedertagna begrepp och funktioner. Till denna del integrera etiska synsätt tydligt för att skilja ut och sortera i de "roller" som hästen tillskrivs.

Övriga blandade aktiviteter från workshopens diskussioner

- Samla och beskriva erfarenheter av framgångsrika samtal med värdefulla parter (beslutsfattare). Dvs. "nycklar" till hur konkreta samtal kan föras med ej insatta personer. Till detta är bedömningen att erfarenhet, finns men behöver samlas.
- Samla och beskriva goda exempel på framgångsrikt genomfört arbete och genomförda insatser likt ovan punkt.
- Arbeta strategiskt tillsammans med profiler och ambassadörer, prioritera företrädare för offentlig sektor. Samla erfarenhet av framgångsrika samt långsiktiga och affärsmässiga avtal (intern paketering).
- Förmedla kunskap om HUI in i relevanta utbildningar inom vård, rehabilitering, skola, socialt arbete etc. Använda SLU:s rapport Hästunderstödda insatser – samspel mellan hästens välfärd och människans säkerhet.
- Utveckla broschyrer, väntrumsinformation (patientens fria val).
- Prioritera användning av modern och digital paketering.

Workshop 3 – Påverkansarbete

Från tidigare delar i samordningsprocessen hade följande områden och frågeställningar tagits upp som relevant att diskutera djupare kopplat till påverkansarbete relaterat till HUI:

- Utmaning att nå "rätt" beslutsfattare, från nationell nivå till lokal.
 - Vilka är målgrupperna för påverkansarbete och var finns de? (funktion)
 - Dialog eller information?
 - Avsändare och vem gör det bäst.
 - Viktiga samverkansparter (ex. SKR, Socialstyrelsen, MFD...).
- Låg kännedom hos "kund".
 - Ökad efterfrågan på tjänsterna.
 - Kan kommunikationen anpassas (och hur) för att skapa förståelse?
 - Informera relevanta tillsynsmyndigheter om området och dess förutsättningar och behov.
- Beskrivning av nyttan för folkhälsan i kommunikation.
 - Vilka samhällsutmaningar kan HUI vara en del av att lösa?
 - Samhällsstrukturen lokalt, regionalt, nationellt (målgrupper mm).

- Förståelse för beslutsfattares intresse för och behov av resultatredovisning och utvärdering.
 - Mätbarhetens betydelse och hur vi använder oss av evidensbegreppet i kommunikation med olika beslutsfattare.
 - Vilka mjuka värden är relevanta och hur beskriva?
- Identifiera hinder för utveckling ("glastaket").
 - Identifiera glappet mellan efterfrågan och utövare/utbud samt skapa balans.
 - Förtroendeskapande mellan utövare av HUI och offentlig sektor.
 - Långsiktiga och hållbara avtal.

Workshopen började med att ovan punkter prioriterade och tydliggjordes något, följande punkter togs med till steg 3:

- Långsiktigt hållbara avtal och ekonomisk hållbarhet för verksamheter. Inte vara beroende av projekt och eldsjälar.
- Kännedom – informera om HUI både som främjande, förebyggande och åtgärdande insatser till olika myndigheter, beslutsfattare, intresseföreningar och organisationer.
- Intern kommunikation, sprida forskningsresultat, skapa medvetenhet.
- Förhållningssätt till globala hållbarhetsmålen – jämlik hälsa för alla.
- Knyta ihop behoven hos människorna, organisationerna och samhällets olika funktioner.
- En avsändare – driva långsiktig påverkan på nationell nivå. Flera organisationer samlade under "hästnäringen".
- Bemötande av förutfattade meningar om hästunderstödda insatser och tjänster.

Diskussion

För att nå fram till målbilden att HUI ska finnas med som en bestående del i vårdutbudet behöver ett långsiktigt påverkansarbete med gemensamt budskap och/eller avsändare samordnas på nationell nivå. För att få beslutsfattare att ta ställning och fatta beslut behöver de vara välinformerade och besitta god kunskap inom området.

Arbetsgruppen diskuterade vikten av att anpassa kommunikationen efter målgruppen, och att våga renodla och förenkla informationen i den första kontakten. Vidare diskuterade man att det är viktigt med en gemensam och samstämd avsändare.

Som bransch behövs beredskap för hur man bemöter frågeställningar som t ex smittorisker och säkerhetsfrågor. Det är också viktigt hur hästen beskrivs i kommunikationen. Det är människan som är i centrum för dessa mottagare och det är därför nödvändigt att inte göra det till en hästfråga.

Arbetsgruppens slutsatser och förslag för att uppnå den önskade effekten är att branschen gemensamt behöver arbeta inom följande områden

- Se över vilka möjligheter det finns att arbeta utifrån ett evidensbegrepp som är bredare än det strikt medicinska
- Samarbeta med profiler och ambassadörer.
- Identifiera olika intresseorganisationer och skapa samverkan.
- Hitta formulering för att kunna hissa-pitcha HUI. Se över hur och om man ska förenkla budskapet och använda moderna kommunikationsmetoder.
- Skapa modell för väg in i offentlig upphandling.
- En samordnande funktion som avsändare för påverkansarbetet kan stärka enighet och tydlighet.
- Höja blicken för att se olika målgrupper och utgångspunkter för att kunna anpassa budskap och kommunikation. Olika vokabulär för olika målgrupper.

Återsamling & avslutning (11 februari 2022)

Till processens avslutande samling bjöds alla in som på något sätt visat intresse för eller deltagit under arbetets gång, totalt deltog 40 personer. Syftet med detta tillfälle var att presentera diskussioner och slutsatser från de tre workshoparna, sammanfatta samt avsluta processen, lyfta pågående arbete och från HNS och OHI beskriva kommande steg i form av rapport och projekt. Träffen inleddes med tillbakablick av de olika delarna i den genomförda processen. Därefter följde presentation av ett pågående projekt i

Västra Götaland, *Affärsmässig samverkan för hästunderstödda tjänster*". Projektet har en tydlig regional avgränsning men insikter och resultat har möjlighet att ligga till grund för en arbetsmodell att applicera även på nationell nivå.

Störst tyngd i programmet vid återträffen hade arbetsgruppernas presentationer av diskussion och resultat vid de tre workshoparna. Avslutningsvis prioriterades framtagna idéer på projekt och aktiviteter och därefter fördes en gemensam diskussion om sammanfattning av processen som slutsatser eller i en formulerad strategi. Konklusionen blev att konkreta slutsatser och därefter start av projekt är prioriterat före ett formellt strategiskt dokument som skulle kräva ytterligare interna processer.

Prioritering av projekt & aktiviteter

Vid workshoparna tog arbetsgrupperna fram idéer på konkreta projekt och aktiviteter inom de tre övergripande områdena kvalitetssäkring, paketering och påverkansarbete. Dessa sammanställdes i en digital omröstning med nedan resultat som de mest prioriterade förslagen hos deltagarna på återsamlingen.

- Samla, beskriva och synliggöra konkurrenskraftigt arbete och goda exempel.
- Anordna regelbundna nätverksträffar.
- Tvärvetenskaplig arbetsgrupp för att utforma kvalitetskriterier.
- Föra in kunskap om HUI på relevanta utbildningar inom vård och pedagogik.
- Stimulera till och initiera kurser i HUI på universitet och högskola.
- Kartlägga och beskriva "beprövad erfarenhet".

Utvärdering

Efter samordningsprocessens avslutande möte skickades en digital utvärdering ut till alla deltagare. Sammanfattningsvis visar denna att processen som helhet upplevts positiv och inkluderande. Syftet att öka samsynen och samverkan har av fler beskrivits ge konkreta resultat i form av nya kontakter. Det som har lyfts fram av flest har varit värdet av att bjuda in brett och att alla har fått komma till tals, men det fanns även viss kritik som visar på att det finns olika uppfattning om vad som ska vara inkluderat inom begreppet HUI.

Urval av ett antal kommentarer från det öppna kommentarsfältet, såväl positivt som negativ.

- Bra att alla har varit inbjudna. Alla åsikter har värderats på samma villkor.
- Det har varit positivt att alla har fått komma till tals. Att en stor och spretig grupp kommer samman och successivt börjar tala samma språk.
- Som legitimerad och därmed med en viss insikt i komplexiteten hos de kommande deltagarna i verksamheter kan det önskas att just koppling till legitimation och högskolenivå på verksam personal är en förutsättning för samverkan. Dessutom att en väl dokumenterad erfarenhet av häst och hästverksamhet kan presenteras. Detta är inte missat/förbiset men måste i framtida arbete framhållas ytterligare.
- Input från utomstående aktör tex från offentliga sidan eller försäkringsbolag, dvs tilltänkta kunder/betalare har inte tagits med. Men det är kanske nästa steg och hade varit för tidigt.

- Vi har inte tagit del av brukarperspektiv alls. Det hade vi kunnat ha nytta av. Föräldrar till brukare är också det en grupp som skulle kunna tillföra kunskap om värdet av HUI utöver det som vi utövare ser.
- Bra att det har varit digitalt, ger fler större möjlighet att delta.

SLUTSATSER & FRAMTID

Sammanfattande reflektioner från processledarna

Samordningsprocessen initierades med en ambition om att brett samla aktörer inom HUI för att göra en nulägesbeskrivning av status och aktiva verksamheter, identifiera gemensamma frågor, skapa kontakter som kan bygga nätverk och främja erfarenhetsutbyte samt processa och prioritera områden och insatser för framtida gemensamt arbete som kan leda mot det långsiktiga målet; att HUI är självklart och accepterat inom det offentliga utbudet av välfärdstjänster.

HNS roll i samordningsprocessen har varit att facilitera och leda, inte stå för expertkompetens inom sakområdet HUI, därför har samarbetet med OHI har varit en förutsättning för att kunna planera, sammanfatta och formulera nya frågeställningar. Det exakta upplägget av processen var inte utstakad och förutbestämd, resultat och insikter har fått bygga kommande steg. Detta upplevs ha bidragit till att skapa en större känsla av delaktighet och möjlighet att påverka fortsatt gemensamt arbete.

Att starta med gemensamma, digitala träffar var dels nödvändigt på grund av pandemin, men har också bidragit till möjligheten för många att delta. Själva arbetet med workshops, som drevs i hybridform, gjorde det ändå möjligt att ses fysiskt för de som kunde och det är processledarnas synpunkt att det sannolikt har bidragit till en större uppslutning/delaktighet än om alla träffar hade varit helt fysiska.

Processen har även visat att de flesta identifierade utmaningarna, behoven samt frågor och utvecklingsområden är gemensamma inom och mellan de olika inriktningarna på verksamhetsområdet. Insikten om att utmaningarna är gemensamma, kan även ha bidragit till att skapa förståelse för behovet av samling och enighet för möjlighet att skapa tydlighet och påverkan.

Deltagarna i processen har haft olika bakgrund i form av professioner, verksamheter, inriktning, kunskap, erfarenheter mm. Deltagande har varit öppet för alla som på något sätt är verksamma eller intresserade av området HUI utan avgränsningar. Bredden i deltagandet har varit såväl positivt som utmanande. Diskussionerna har med stor sannolikhet gynnats med fler perspektiv och inspel. Klimatet har i huvudsak varit öppet, ärligt och välkomnande. Utmaningar har synts i form av exempelvis risk att hamna i detaljresonemang utifrån individers behov i stället för övergripande helhetsperspektiv samt stora skillnader i kompetens- och erfarenhetsnivåer vilket blivit tydligt under

Processen har även visat att de flesta identifierade utmaningarna, behoven samt frågor och utvecklingsområden är gemensamma inom och mellan de olika inriktningarna på verksamhetsområdet.

framför allt diskussionsfasen. Då sammansättningen av deltagare sett olika ut mellan processens steg kan detta antas haft inverkan på vägval och prioriteringar.

Ibland har det lett till att de med lång erfarenhet och överblick fått backa och förklara det som kan uppfattas som "sedan länge känt och gjort" så att flera kan förstå och bli delaktiga. Ibland har det lett till att helt nya idéer och tankar har luftats.

Efter en remissrunda, då rapporten skickades ut i början av sommaren 2022 har ändringar och förtydligande gjorts i rapporten utifrån de synpunkter som kommit in. Fortfarande med respekt för att innehållet ska spegla just vad som kommit fram i själva processen och inte ge uttryck för att vara vedertagen fakta.

Processen ska ses som en startpunkt för fortsatt samverkan inom Samverkanscentrum och som en grund till den nya organisering som beskrivs avslutningsvis.

Slutsatser

Nedan samlas slutsatser som framkommit i själva processen och vad den tydliggjort.

Processen

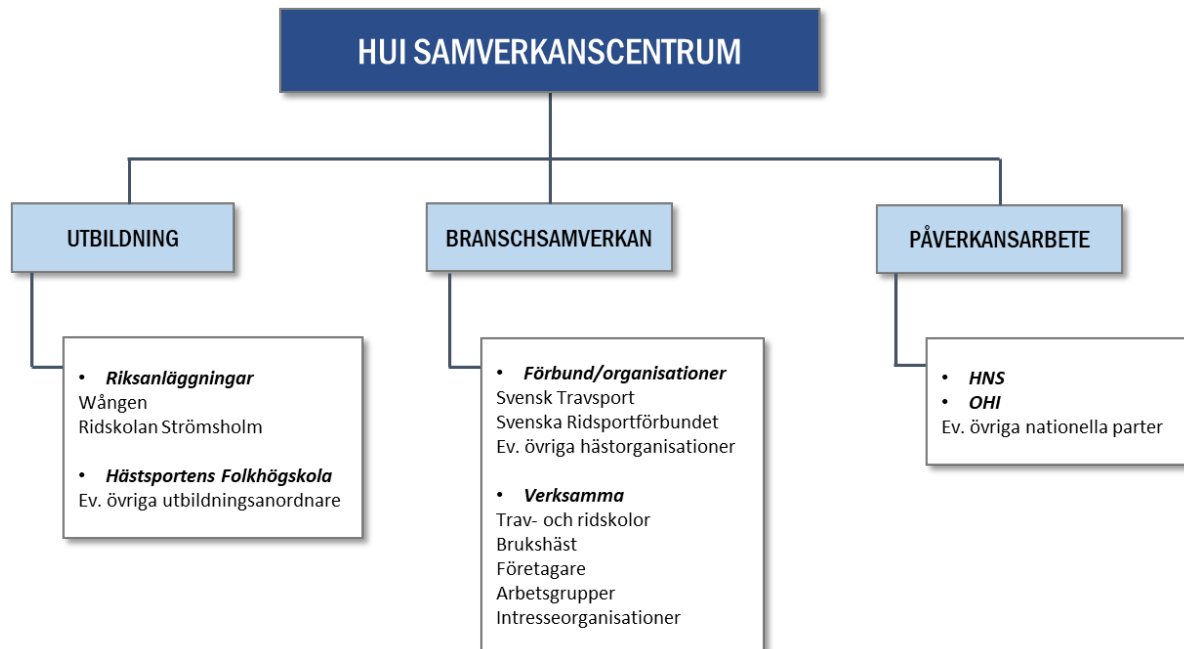
- HUI-branschen är bred, diversifierad och relativt omogen, men många utmaningar och utvecklingsfrågor är gemensamma för hela området.
- Processen har bidragit till att skapat ökade insikter om nuläget inom området, vilket kan ligga till grund för en bredare samhörighet hos utövarna och stärka möjligheten att samarbeta i utvecklingsfrågor.
- Det finns behov av regelbundna branschträffar för aktuella frågor, förankring, avstämning och nätverk för erfarenhets- och kunskapsutbyte.
- Behov finns av specifika kunskapsträffar (regelverk, etiska riktlinjer, försäkringar etc).
- Konkreta slutsatser och projekt av processen är prioriterat före strategisk dokumentation.
- Värdet av samsyn och likartad användning av en gemensam terminologi betonas.

Slutsatser från de tre workshoparna, Kvalitetssäkring, Paketering och Påverkansarbete, finns samlade tidigare i rapporten. Dessa slutsatser ska ses dels som underlag till framtida projekt och aktiviteter, dels som beskrivning av områden samt frågor som samtliga aktörer i branschen kan ta med och förhålla sig till i sin verksamhet.

HUI Samverkanscentrum

Processen har som helhet genomförts under paraplyet HUI Samverkanscentrum, med HNS och OHI som huvudansvariga. Via processens diskussioner och resonemang har en organisations- och områdesstruktur formerats som idé för fortsatt arbete inom HUI Samverkanscentrum. Utgångspunkten är att HNS och OHI fortsatt kommer leda och samordna arbetet via en struktur med tre konkreta områden.

Den nya organisations- och områdesstrukturen kommer att ligga till grund för diskussion om fortsatt utveckling av samverkanscentrum tillsammans med de ingående parterna.

HUI Samverkanscentrum kommer bland annat att:

- Regelbundet förmedla information om aktuella frågor, aktiviteter och projekt. Form för detta är ännu ej fast, kan ske via nyhetsbrev.
- Arrangera branschgemensam samling för uppföljning av denna process samt dess effekter, diskussion om relevanta frågor och eventuell förankring kopplat till pågående projekt.
- Initiera och genomföra prioriterade samverkansprojekt inom området HUI, där HNS eller OHI kan vara projektägare.
- Administrera hemsida/plattform för relevant information inom området.
- Samordning och samverkan runt befintliga utbildningar för effektiv användning av resurser, kunskapsöverföring och gemensam plattform.
- Identifiera och vid behov ta initiativ till eventuell utveckling av kompletterande utbildningar.

REFERENSER

Håkanson, M., Sassner, H., Lundberg, P., Andersson, P., Gudmundsson, M., Lundqvist, K., Lidfors, L. 2021. *Hästunderstödda insatser-samspel mellan hästens välfärd och människans säkerhet*. SLU Framtidens djur, natur och hälsa, rapport nummer 10. www.slu.se/foh-rapporter

Silfverberg, G. & Lerner, H. 2020, Hästen och den mänskliga hälsan. Riga: Apell förlag.

LÄNKAR OCH BILAGOR

LÄNKAR

Samlade länkar från deltagare i processen, rapporten och för mer information om HNS, OHI och andra relevanta aktörer.

HNS: [Startsida – HNS \(hastnaringen.se\)](https://hastnaringen.se/)

HNS Strategiplan: [HNS Strategiplan 2020-2023 – HNS \(hastnaringen.se\)](https://hastnaringen.se/)

Hästen och Folkhälsan: [Hästen och Folkhälsan: forskning - fakta - goda exempel – HNS \(hastnaringen.se\)](https://hastnaringen.se/)

Samverkanscentrum HUI: [HUI Samverkanscentrum – HNS \(hastnaringen.se\)](https://hastnaringen.se/)
(Sidan är fortfarande under uppbyggnad.)

OHI: [OHI – TERAPI. LÄRANDE. AKTIVITET](https://hastnaringen.se/)

SLU Future One Health: [SLU Future One Health | Externwebben](https://www.slu.se/future-one-health/)

Rapport OHI & SLU, Hästens välfärd och människans säkerhet: [Hästunderstödda insatser – samspel mellan hästens välfärd och människans säkerhet | Externwebben \(slu.se\)](https://www.slu.se/foh-rapporter/)

Socialstyrelsen, Evidensbaserad praktik: <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/evidensbaserad-praktik/arbeta-evidensbaserat/>

Region Västerbotten: <https://www.regionvasterbotten.se/naringsliv-och-samhallsbyggnad/regional-samverkan-for-halsa-och-social-valfard/fou-valfard/loke-lokal-evidens>

Marie Cederschiöld högskola: [Marie Cederschiöld högskola - Marie Cederschiöld högskola \(mchs.se\)](https://mchs.se/)
(fd Ersta Sköndal Bräcke Högskola)

Kartläggning Petra Andersson: [Kartläggning av verksamheter som erbjuder hästunderstödda insatser i Sverige 2021 \(slu.se\)](https://www.slu.se/foh-rapporter/)

BILAGOR

Bilaga 1 - Presenterade verksamheter Hearing 1

Linda Håkansson

Valdalens Djur & Natur

Henrika Heffa Jormfeldt

Bråddareds Häst för hälsa och välbefinnande AB

Katarina Lundgren

MiMer Centre

Pia Tillberg

Stall Kungsgården/Stiftelsen Hippocampus

Gill Croona

Hallands Grön Hälsa och Rehab AB

Isabella Hägg

Ridföreningen Lunk i kring

Annelie Balogh

Wii Gård

Sylvia Persson

Sylvia K Persson/Frösviken Utveckling AB

Ulla-Karin Rosell

Kulabodan

Lis-Lott Andersson

Stiftelsen Humlamaden Grön Rehab

Lisa Thorngren

Lära med Hästar

Kicki Bildt

EQI Consulting AB

Kerstin Dahlström & Annika M Lundholm

Region Dalarna, Avesta lasarett

Anne Källgren

Kyrsta Häst

Bilaga 2 – OHI Forskarnätverk

**OHI Forskarnätverk; medlemmar
samt viktiga variabler i HUI**
Okt 2021 MH

